

Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами діяльності)

УДК 657.1

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14556347>

**Звітність як інструментарій відображення реального стану
підприємства: кейсовий розбір**

Ірина Демко

к.е.н., доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка,
Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2186-1876>

Ірина Вагнер

к.е.н., доцент, Львівський національний університет імені Івана Франка,
Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4928-4772>

Роман Демко

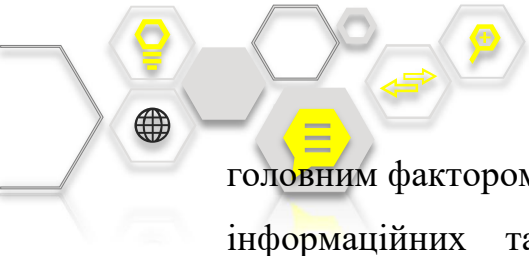
аспірант, Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-6698-0758>

Ткачук Інна

студентка, Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-3898-5939>

Прийнято: 18.11.2024 | Опубліковано: 29.11.2024

Анотація. Динамічний розвиток сучасних суб'єктів економіки інформації та знань пов'язаний з використанням нематеріальних факторів функціонування. Саме складові нематеріального потенціалу формують інформаційно-інтелектуальний ресурс підприємства, визначають його конкурентну позицію на ринку та є запорукою ефективної діяльності та

головним фактором формування його вартості. Однак багато компонентів цих інформаційних та інтелектуальних ресурсів часто неможливо чітко ідентифікувати та об'єктивно виміряти.

Власне, дослідження спрямоване на аналіз того, наскільки ефективно фінансова звітність відображає реальний стан підприємства, зокрема з точки зору оцінки нематеріальних активів. Основним прагненням було визначення як сукупність зовнішніх чинників впливає на зміни в структурах фінансової звітності.

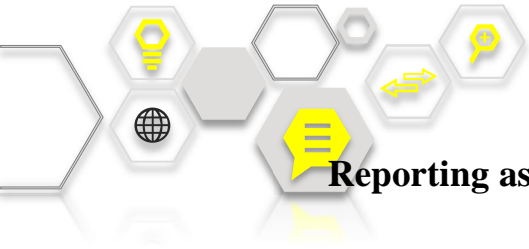
Базисно на основі основних форм звітності було простежено зміни, які відбулися під впливом адаптації компанії до воєнних умов. Динаміка показників дозволила деталізовано зрозуміти готовність українських підприємств до несприятливих зрушень. На прикладі реальної компанії показано, як аналіз фінансової звітності може допомогти виявити потенційні проблеми, оцінити результати діяльності та сформулювати стратегії розвитку.

Методами даної роботи, які слугували основою дослідження та були застосовані для розкриття змісту та суті категорій є аналіз, синтез, індукція та дедукція, системний підхід, порівняння, аналогія, абстрагування, а також метод узагальнення.

Дослідження присвячене аналізу впливу факторів на фінансову звітність українських компаній. На основі емпіричних даних та теоретичних розробок проаналізовано зміни у структурі балансу, ліквідності та прибутковості підприємств. Результати показують, що війна спричинила значні фінансові втрати, зміни в обліковій політиці та необхідність адаптації бізнес-моделей.

Отже, загалом дане дослідження поглиблено аналізує роль фінансової звітності як ключового інструменту для оцінки реального стану компанії.

Ключові слова: бізнес-модель, звітність, фінансовий стан, підприємство.

Reporting as a tool for reflecting the real state of the enterprise: a case study

Iryna Demko

PhD in Economics, Associate Professor Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2186-1876>

Iryna Vagner

PhD in Economics, Associate Professor Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4928-4772>

Roman Demko

PhD student Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-6698-0758>

Tkachuk Inna

student, Ivan Franko National University of Lviv, Ukraine, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-3898-5939>

Abstract. The dynamic development of modern subjects of the information and knowledge economy is associated with the use of intangible factors of functioning. It is the components of intangible potential that form the information and intellectual resource of an enterprise, determine its competitive position in the market and are the key to effective operation and the main factor in shaping its value. However, many components of these information and intellectual resources are often impossible to clearly identify and objectively measure.

The study is aimed at analysing how effectively financial statements reflect the real state of the enterprise, in particular in terms of intangible assets valuation. The main objective was to determine how a set of external factors influences changes in financial reporting structures.

Based on the main reporting forms, the changes that occurred in the course of the company's adaptation to the war conditions were traced. The dynamics of the indicators allowed us to understand in detail the readiness of Ukrainian enterprises to adverse changes. Using the example of a real company, the article shows how financial statement analysis can help identify potential problems, evaluate performance and formulate development strategies.

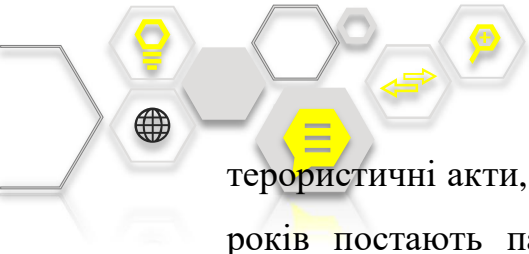
The methods of this work, which served as the basis of the study and were used to reveal the content and essence of the categories, are analysis, synthesis, induction and deduction, systematic approach, comparison, analogy, abstraction, and the method of generalisation.

The study is devoted to the analysis of the impact of factors on the financial statements of Ukrainian companies. Based on empirical data and theoretical developments, the article analyses changes in the structure of the balance sheet, liquidity and profitability of enterprises. The results show that the war caused significant financial losses, changes in accounting policies and the need to adapt business models.

Overall, this study provides an in-depth analysis of the role of financial statements as a key tool for assessing the real state of a company.

Keywords: business model, reporting, financial condition, enterprise.

Вступ. Фінансова звітність допомагає забезпечити належне розкриття суттєвої інформації, необхідної в процесі прийняття рішень. Більше того, роль звітності є дуже важливою, оскільки вона відображає реальний фінансовий стан діяльності суб'єкта господарювання. Таке розкриття інформації допомагає зацікавленим сторонам приймати важливі рішення, у тому числі в разі настання будь-якої несприятливої економічної події. Несприятлива економічна подія означає настання будь-якої події або збільшення кількості інцидентів, які знижують економічне зростання, збільшують безробіття та роблять економіку в цілому нестійкою. Несприятлива економічна подія включає в себе як загальний економічний спад, так і спалахи пандемії,

терористичні акти, збройні конфлікти тощо. Яскравими прикладами останніх років постають пандемія COVID-19 та війна з російською федерацією. Безумовно, кожний бізнес тією чи іншою мірою відчув на собі вплив невиправданої російської агресії, яка похитнула стабільність української економіки. Кожний бізнес так чи інакше відчув на собі наслідки повсюдних локдаунів та інших варіантів обмеження пересування. Подібні лиха вимушують підприємства самотужки шукати правильні методологічні підходи, відповіді на нетривіальні питання та нестандартні рішення для забезпечення якісної основи бухгалтерського обліку, прозорості фінансової звітності та якості її аудиту [15].

Розгортання повномасштабного вторгнення мало глобальні економічні наслідки, включаючи санкції, енергетичну кризу, перебої в ланцюгах поставок і зростання цін. Це суттєво вплинуло на бізнес у всьому світі, зокрема в Європі.

Дана тематика є надзвичайно актуальною в сучасному бізнес-середовищі. Власне тому, що :

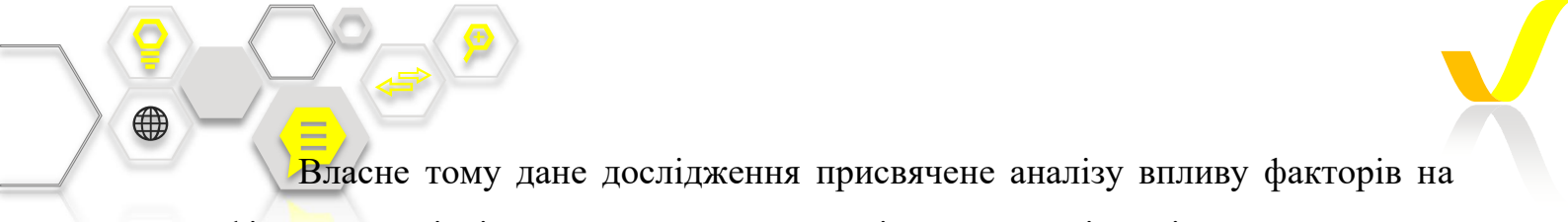
– Глобалізація та конкуренція: в умовах глобалізації та жорсткої конкуренції підприємствам необхідно мати точну та своєчасну інформацію про свій фінансовий стан, щоб приймати ефективні управлінські рішення. Фінансова звітність є основним джерелом такої інформації.

– Інформаційна прозорість: суспільство все більше вимагає від бізнесу прозорості та відповідальності. Фінансова звітність є одним із ключових інструментів забезпечення такої прозорості.

– Прийняття інвестиційних рішень: інвестори використовують фінансову звітність для оцінки перспективності інвестицій. Точна та достовірна звітність є ключовим фактором при прийнятті інвестиційних рішень.

– Регуляторні вимоги: держава встановлює певні вимоги до фінансової звітності підприємств, що сприяє її стандартизації та порівняльності.

– Економічні кризи та нестабільність: в умовах економічних криз та нестабільності фінансова звітність набуває особливої важливості, оскільки дозволяє оцінити стійкість підприємства до зовнішніх потрясінь.

Власне тому дане дослідження присвячене аналізу впливу факторів на фінансову звітність українських компаній. На основі емпіричних даних та теоретичних розробок проаналізовано зміни у структурі балансу, ліквідності та прибутковості підприємств. Результати показують, що війна спричинила значні фінансові втрати, зміни в обліковій політиці та необхідність адаптації бізнес-моделей.

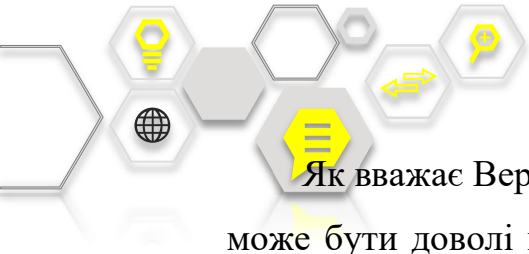
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансова звітність є основним інформаційним джерелом прийняття управлінських рішень щодо діяльності підприємства, вона дозволяє не лише відслідковувати фінансовий стан підприємств, але й аналізувати ефективність використання наявних в них ресурсів, можливості генерувати грошові потоки, виявляти ризики та потенційні шляхи для зростання.

Дослідженню проблем, пов'язаних з формуванням фінансової звітності присвячені праці вчених В. П. Завгороднього, М. І. Бондаря, Ф. Ф. Бутинця, Л. В. Гуцаленко, Ю. Я. Литвина та інших.

За словами Денисенко М. П., Гришко А. М. «Фінансовий стан підприємства, його стабільність залежать від результатів виробничої, комерційної й фінансової діяльності. Інформаційною базою аналізування фінансового стану підприємства є фінансова звітність» [9].

Як відзначає Р. А. Слав'юк: «оцінка будь-якого аспекту фінансово-господарської діяльності підприємства проводиться з метою виявлення негативних для його фінансового стану тенденцій. Результати оцінки є тим підґрунтям, на основі якого формується фінансова політика підприємства, розробляється сукупність заходів, відбираються відповідні фінансові механізми, необхідні для реалізації поставленої мети підприємства» [8].

Звітність – це завершальна стадія й елемент методу бухгалтерського обліку; система узагальнених показників, що характеризують підсумки фінансово-господарської діяльності підприємства – говорить С.В. Приймак [3].

Як вважає Верланов О.Ю. «Причинами недосконалого фінансового стану може бути доволі широке коло чинників: від слабких культурно-історичних традицій фінансового менеджменту до власне трансформаційної кризи, що супроводжується суттєвими структурними змінами» [12].

Приходько Н. І. зазначає, що фінансовий аналіз — це складова аналітичного економічного дослідження щодо вивчення рівня, змін і динаміки фінансових показників у їх взаємозв'язку і взаємозумовленості, з метою прийняття ефективних управлінських рішень для забезпечення внутрішньої і зовнішньої діяльності господарюючих систем, сталого економічного розвитку і стійкого фінансового стану [7].

Аналізування літературних джерел показало, що дослідження цих авторів є ґрунтовними, проте ряд питань залишилося невирішеними та потребують подальшого дослідження, особливо в складній ситуації воєнної України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В умовах глобалізації та зростання конкуренції забезпечення безперервності діяльності підприємств набуває особливої актуальності. Одним із ключових елементів, що впливають на оцінку ефективності підприємств в Україні, є достовірність та прозорість фінансової звітності. Наслідки військового вторгнення росії на територію України охопили всі сфери життя та суттєво вплинули на бізнес. Ситуація розвивається швидко та іноді не передбачувано – керівництву компаній необхідно постійно оцінювати вплив ситуації на бізнес для подальшого складання достовірної фінансової звітності та прийняття правильних та своєчасних управлінських рішень. Тому важливо проаналізувати як впливають економічні наслідки від подій, викликаних війною, на представлення інформації у фінансовій звітності компаній.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження інформативності фінансової звітності як інструменту оцінки фінансового стану на прикладі компанії «Оріфлейм» в умовах економічної кризи та виявлення факторів, що впливають на її адекватність, з метою розробки рекомендацій щодо вдосконалення систем фінансового обліку та звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. З 24 лютого 2022 року в

розрізі подальшої ескалації російсько-українського конфлікту російські війська увійшли в на терени України, що своєю чергою призвело до низки подій, у тому числі вимушене переміщення українських цивільних; військова та інша підтримка України з боку європейських та інших держав; санкції, накладені на росію; перебої в постачанні енергії та продовольчих товарів, а також масштабні перебої в діяльності ланцюга поставок і пов'язана з цим нестабільність цін на енергію та продовольство. Усі ці події значною мірою вплинули на бізнес у всьому світі та в Європі зокрема.

Важливо зазначити, що крім прямих і непрямих економічних наслідків війни, існують додаткові наслідки через санкції, запроваджені різними державами та установами. Зауважимо, що через притаманну динаміку як економічні наслідки конфлікту, так і санкції потребують постійної переоцінки. Наприклад, від початку війни до середини жовтня 2022 року ЄС прийняв вісім пакетів санкцій проти країни-агресора. Тому компанія, на яку спочатку не вплинув режим санкцій, може виявити, що нові санкції значно вплинули на її діяльність або піддалися репутаційному ризику.

Розглянемо детальніше непрямі наслідки, такі як зростання цін на енергоносії та продовольство, скорочення діяльності через санкції та загалом уповільнення економік у всьому світі.

Найкраще це простежити на основі результатів дослідження. Отже з усіх опитаних компаній, 49% повідомили про негативний вплив на чистий прибуток. Загальна сума збитків, визнаних цими компаніями, становить 71,3 млрд євро, або в середньому майже 1,5 млрд євро на одну компанію. Суми, задекларовані окремими компаніями в загальній чисельності населення, коливалися від нуля до 25,5 млрд дол. У порівнянні з власним капіталом ці 49% компаній в середньому повідомили про збитки в розмірі 2,54% свого власного капіталу. Частка окремих компаній у загальній чисельності населення коливалася від 0% до 30,75% від відображеного у звітності власного капіталу на дату балансу. Найбільше постраждали, незважаючи на зростання

цін на нафту та газ. В основному це пов'язано з відходом з російського ринку, що спричинило знецінення та збитки від продажу російських суб'єктів господарювання та операцій.

Досягти перемогти у повномасштабній війні буде вкрай важко без функціонування цілісної взаємопов'язаної бізнес системи, яка б дозволила покращити добробут українців та підтримувати Збройні сили.

Варто зазначити, що за перший місяць війни український бізнес зазнав втрат більше, ніж за два роки пандемії. Вимір завданої шкоди та подальші наслідки точно оцінити важко, адже бойові дії на території нашої країни тривають ще по дотепер.

Якщо ж взяти за основу висновки Національного банку, то під час вторгнення економіка України втрачає 50% "невиробленого" ВВП, що можна виразити у тому, що кожен пройдений тиждень вартує національній економіці понад 50 млрд грн, при чому в розрахунку не враховуються втрати від заподіяних руйнувань.

На даний момент не можливо оцінити сумарне падіння ВВП у результаті нинішньої війни, але варто зазначити, що в 2014-2015 роках після першого прояву російської агресії Україна вже недоотримала 15,8% ВВП, а в 2022 р. реальний ВВП зменшився на 29,2%.

Для більшого розуміння масштабів негативного впливу можна ознайомитися з порівняльною тенденцією, що була створена на основі показників бази даних «Maddison Project Database» Університету Гронінгема. Тут можна простежити та порівняти втрати від воєн різних історичних періодів, які були пронизані ознаками вагомих міжнародних конфліктів. У вибірку даного аналізу було поміщено 15 часових проміжків, які відображені у таблиці 1.

Річний темп зміни ВВП_{реал} в умовах війни

№	Найменування країни	Рік розгортання військових дій	Темп зміни ВВП _{реал} . у %
1	Ірак	1991	-60,2
2	Австрія	1945	-58,7
3	Україна	2022	-29,2
4	Німеччина	1945	-28,9
5	Боснія і Герцеговина	1992	-28,8
6	Японія	1945	-24,6
7	Хорватія	1991	-22,0
8	Франція	1940	-17,5
9	Ірак	2003	-16,0
10	СРСР	1941	-13,9
11	Нідерланди	1940	-11,9
12	Італія	1943	-9,4
13	Україна	2014	-6,6
14	Фінляндія	1939	-4,3
15	Грузія	2009	-3,7

Отже, проаналізувавши наявні дані можна зробити висновки, що Україна займає III місце серед 14 країн-представниць вибірки. В даному досліджуваному масиві більш руйнівні наслідки зазнав Ірак в 1991 р. (падіння ВВП на 60,2%) і в Австрія в 1945 р. (на 58,7%).

Попри значні втрати та низку викликів, що були спричиненні повномасштабним вторгненням, Україні вдалося зберегти відносну макроекономічну стабільність та налагодити комплексні збої у виробництві, а також мінімізувати наслідки відтоку робочого активного прошарку викликаного переміщенням. Найбільш колосальні темпи відновлення спостерігаються в таких сферах: будівництво, внутрішня торгівля, сільське господарство та переробна промисловість.

Якщо ж характеризувати в сукупному вимірі, то зазначимо, що на кінець 2023 року кількість українських підприємств, що відновили свою діяльність з початку війни, сягала показника майже 91%. Щодо підприємств, що тимчасово призупинили свою діяльність, то на жовтень 2023 року в сумарній величині показник досяг лише 9,6%. Якщо ж розглянути чисельність компаній, що

перебували під загрозою закриття, то у червні 2022 року цей ж показник дорівнює до 46,8% [1].

Підмітимо, що українське бізнес-середовище складається з двох нерівномірних по функціональним потужностям секторів, загрози та потреби яких частково збігаються, проте й значною мірою містять кардинальні відмінності. Одна частина, це близько 500 великих підприємств з оборотом понад \$100 млн, значна частина яких контролюється державою чи відноситься до багатогалузевих конгломератів, найбільші з яких підконтрольні групам, яких історично називають «олігархами». Власне, на ці компанії припадає приблизно 30% загального обороту корпоративного сектору. Саме тому такі підприємства з меншою вразливістю реагують на зміни зовнішнього середовища. Чого так ствердно не можна сказати про іншу категорію.

Отже, з іншого боку постало близько 400 000 малих і середніх підприємств та близько 1,6 млн приватних підприємців, що в сукупності становлять близько 70% загального обороту. Тут також варто уточнити, що, згідно з аналізом великих вибірок лише близько 60% зареєстрованих малих і середніх підприємств є насправді діючими, що не можна сказати про тих 40%, які не ведуть регулярної комерційної діяльності. Власне кажучи, останні можуть слугувати підприємствами-сателітами великого бізнесу, метою створення яких була оптимізація оподаткування «сплячими» компаніями тощо. Причину функціонування такої великої чисельності активних підприємств можна ототожнити з високим коефіцієнтом плинності даних компаній. Наприклад, кількість діючих бізнесів не зменшується, а навіть росте, проте середньо виражений життєвий цикл підприємств залишається доволі коротким, при чому інколи він навіть не перевищує межу одного року. Зазвичай вони проходять цикл, що складається з чотирьох поступових етапів: запуск, зростання, зрілість та занепад. Зазначимо, що якщо провести паралель з великими підприємствами дані представники є більш чутливі до будь-якого роду зрушень.

Саме тому розглянемо більш деталізовано їх становище в сучасних умовах. В загальному, український малий та середній бізнес протягом 2023 року продемонстрував вражаючу стійкість адаптуючись до непростих умов, що були спричинені повномасштабним вторгненням. Отже, розглянемо наступні ключові моменти:

- **Відновлення:** у 2023 році підприємства поступово повернулися до довоєнного рівня потужностей. На даний момент у середньому вони використовують 53,4% з усього доступного масиву. Проте, беручи до уваги прогноз, то в сукупності за 2024 рік цей відсоток має зрости до 56%.

- **Внутрішні інвестиції:** майже 80% підприємств не планують використовувати можливість залучення іноземних інвестицій, а концентрують свою увагу на внутрішні позики.

- **Домінування:** станом на 2023 рік мікро-, малі та середні компанії вітчизняної економіки становлять 99,98% усіх суб'єктів господарювання та продукують 74% усіх робочих місць.

- **Інвестиційні потреби:** упродовж останніх 3 років середнім за величиною компаніям для ведення власної діяльності потрібно приблизно \$950 000 додаткових фінансових ресурсів. Щодо мікро- та малих, то їм потрібні менші розміри інвестиції, обсяг яких коливається в діапазоні від \$30 000 до \$300 000.

- **Непропорційний вплив:** компанії, локація яких зосереджена на Сході та Півдні України зазнали в 1,5 рази більших збитків, ніж на Заході.

- **Державна підтримка:** 50% власників зазначило, що їх бізнес не зможе функціонувати без допомоги держави. Вони стверджують, що позики, програми працевлаштування, зниження податків і гранти були вирішальними для виживання.

- **Орієнтація на ринок:** більше половини, а саме 57,2% малого та середнього бізнесу в Україні працюють виключно на внутрішньому ринку. Проте, 43% компаній вже вийшли або планують виходити на міжнародні ринки.

- Зміна локації діяльності: 25% компаній повністю релокувалися або відкрили додаткові офіси та філії в західних регіонах країни [4].

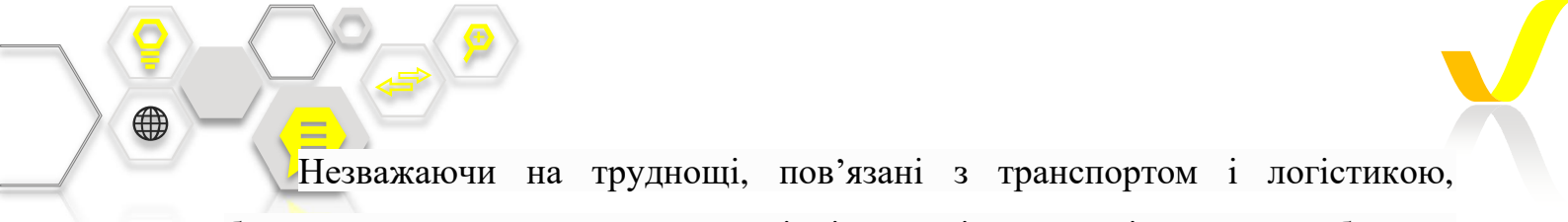
Якщо підсумувати, то війна колосально вплинула на економіку України, зруйнувавши більшість малого та середнього бізнесу.

Порівняно з довоєнним рівнем використання виробничих потужностей ММСП різко впало з 72,4% до 45,7% у 2023 році та, як очікується, зросте до 56% до 2024 року. Якщо буде підвищений попит, підприємства готові збільшити свій оборот приблизно на 50%. Лише 4,3% компаній перенесено з міркувань безпеки та доступу до споживачів і кваліфікованої робочої сили.

Вплив війни на фінансові показники компаній суттєво різниться залежно від сектору та області. Лише 9,5% компаній вказали, що не мали фінансових втрат внаслідок війни і близько 10% компаній мали скромні збитки до 10 000 доларів США. В середньому фінансовий збитки через війну становлять 227 000 доларів США на одну компанію.

Хоча фінансові перспективи погіршилися, понад 77% підприємств вважають свою ситуацію поганою або задовільний, компанії все ще виявляють оптимізм щодо післявоєнного відновлення та прогнозують збереження повний робочий день та інтегрувати ВПО до своєї робочої сили. Вже скоротившись, більшість підприємства не мають наміру скорочувати персонал, розглядаючи свою робочу силу як передумову для поступового відновлення економіки у 2024 році.

Українські підприємства виявилися стійкими в умовах триваючого конфлікту: 84% підприємств призупинено компанії, яким вдається частково відновити свою діяльність протягом періоду до 6 місяців. Це відновлення відображається у зростанні ВВП, за попередньою оцінкою 5% на 2023 рік, різкий розворот від падіння минулого року. Фактори, що сприяють цьому відновленню, включають покращення енергопостачання, зовнішня фінансова допомога, зростання будівництва, торгівлі, сільського господарства та переробної промисловості.

Незважаючи на труднощі, пов'язані з транспортом і логістикою, блокування експорту та економічні санкції, Україні вдалося зберегти макроекономічну стабільність і економіка прогнозує майбутнє зростання. Уряд і бізнес стратегічно долають ці труднощі таких заходів, як відкриття альтернативних торговельних коридорів і залучення міжнародних фінансових підтримку, демонструючи рішучий поштовх до економічного пожвавлення та сталого зростання.

Існують важливі регіональні відмінності, оскільки компанії, розташовані у східних і південних регіонах України, зазнавали більш виражених зупинок у роботі, що призвело до приблизно в 1,5 разів більших збитків порівняно з аналогами в західних регіонах. Крім того, компанії західних і північних регіонів більше займаються зовнішньоекономічною діяльністю, що є додатковим буфером від ринкових потрясінь. Зокрема, половина компаній із західного регіону працює на зовнішніх ринках порівняно з лише третиною компаній у східному регіоні.

Попит на додаткове фінансування помітно вищий у східних і північних регіонах, тоді як компанії в західному регіоні очікують значно більшого обороту та зростання робочих місць у 2024 році.

Це дослідження показує, що війна в Україні мала значний прямий негативний фінансовий вплив на 100 великих європейських компаній, які зареєстровані на біржі. Майже половина з них повідомили про матеріальні збитки, безпосередньо пов'язані з війною в Україні, у вигляді збитків від знецінення, збитків від вибуття або класифікації утримуваних для продажу та визнання додаткових страхових та інших зобов'язань. Загалом було повідомлено про збитки до 71,3 млрд євро. Більшість збитків стала наслідком виходу з російського ринку. Річні звіти показують, що 37 (або 42%) компаній, які працюють в росії, вийшли або перебувають у процесі виходу з росії, а 7 (8%) призупинили діяльність. Це все ще залишає 45 (51%) компаній, які працюють у росії, які (ще) не прийняли рішення вийти з російського ринку (хоча 4 з них повністю списали свої інвестиції в росії). Вплив найбільше

відчутний у секторах автомобілів, харчових продуктів, напоїв, тютюнових виробів та енергетики, тоді як жодна з компаній у секторі охорони здоров'я не повідомила про істотний вплив. Непрямий фінансовий вплив у вигляді втрачених доходів, додаткових витрат через підвищення цін, втрачених обсягів торгів через санкції та торговельні обмеження оцінити неможливо, але, швидше за все, буде значно вищим, оскільки вони матимуть довгостроковий вплив [1].

Події не лише мають економічні наслідки для компаній, а й впливають на представлення у фінансовій звітності. Власне тому розкриємо це питання детальніше. Отже, фінансова звітність – це система взаємопов'язаних узагальнених показників, що характеризує фінансовий стан підприємства на визначену дату і результати його діяльності за звітний період і базуються на бухгалтерському обліку підприємства [2].

Фінансові звіти використовуються інвесторами, ринковими аналітиками та кредиторами для оцінки фінансового стану компанії та потенціалу прибутку. Чотирма основними фінансовими звітами є баланс, звіт про фінансові результати та звіт про рух грошових коштів та звіт про власний капітал.

Її використовують та покладаються на фінансові дані, щоб проаналізувати ефективність компанії та зробити прогноз щодо майбутнього курсу її акцій. Одним із найважливіших ресурсів надійних і перевірених фінансових даних є річний звіт, який містить фінансову звітність фірми.

Наприклад, термін «балансовий звіт» означає фінансову звітність, яка містить інформацію про активи, зобов'язання та акціонерний капітал компанії на певний момент часу. Баланси є основою для обчислення норм прибутку для інвесторів і оцінки структури капіталу компанії. Коротше кажучи, баланс — це фінансовий звіт, який надає миттєвий знімок того, чим володіє та заборгувала компанія, а також суму, інвестовану акціонерами. Баланси можна використовувати з іншими важливими фінансовими звітами для проведення фундаментального аналізу або розрахунку фінансових показників.

Підв'яжемо до статей можливі викривлення, які можуть відобразитися у фінансовому стані підприємств під впливом сьогочасних зрушень.

– Грошові кошти та їх еквіваленти: підприємства, які мають значні обсяги готівки та їх еквівалентів у зонах конфлікту, повинні оцінити, чи можуть вони продовжувати вільно ними розпоряджатися. Якщо грошові кошти та їх еквіваленти більше не можуть бути використані за призначенням, це має бути відповідним чином. Незважаючи на те, що дуже далекосяжні обмеження зазвичай не впливають на відшкодування грошових коштів та їх еквівалентів, може знадобитися перекласифікація в іншу дебіторську заборгованість.

– Фінансові активи: такі як дебіторська заборгованість та фінансові інвестиції (наприклад, російські облігації), можуть відображатися лише за собівартістю. Резерви на оцінку повинні визнаватися при втратах у вартості внаслідок погіршення кредитного ризику контрагента в результаті конфлікту.

– Пакети акцій: різні міжнародно активні компанії вирішили вийти з Росії та/або України та Білорусі. Під час виконання цих рішень, окрім можливості відшкодування, у фінансовій звітності за 2022 рік також постає питання про те, чи продовжує існувати значний вплив або контроль над відповідними інвестиціями. Така оцінка передбачає значну свободу розсуду і за певних обставин може вплинути на обсяг консолідації в консолідованій фінансовій звітності. Відповідно, примітки до фінансової звітності повинні розкривати, як рішення про припинення діяльності в Росії та/або Україні вплинуло на інвестиції.

– Зобов'язання: війна призводить до значного зростання витрат для компаній. Це може включати витрати на фінансування воєнних дій, відновлення пошкодженого майна, допомогу постраждалим працівникам та посилення безпеки. Окрім цього, також може призвести до значного зниження доходів компаній. Це може бути пов'язано з перебоями в ланцюгах постачання, закриттям ринків та зниженням споживчого попиту.

Перейдемо до більш ситуаційного прикладу. Оскільки, нестримні зміни, що відбулися під впливом розгортання повномасштабного вторгнення на теренах України, розпочатого 24 лютого 2022 року, мали руйнівний вплив на всі сфери життя, включаючи й економіку в цілому, то слід зазначити, що українські підприємства опинилися в безумовно складних умовах, адже їм довелося адаптуватися до нових реалій, вберігаючи життя людей, зберігаючи активи та продовжуючи ведення бізнесу. Уся сукупність загроз призвели до суттєвих змін у фінансовій звітності, яка традиційно слугувала важливим інструментарієм для оцінки фінансового стану та результатів діяльності компаній.

Варто зазначити, що в еру сьогочасної економіки звітність стала елементом інфраструктури ринкової економіки і неабияким засобом комунікації між ключовими елементами впливу. У міжнародній практиці існує практика щодо застосування так би мовити «здорового глузду»– укладати угоди між контрагентами лише після деталізованого розбору усіх їх форм фінансової звітності. За часту власне зі звітності починається перше знайомство з діяльністю компанії, оскільки вона є базисом інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства.

Підмітимо, що на сьогоднішній момент звітність являє собою повноцінний матеріал для сектору управління підприємством, а також для інших організацій та установ, на адресу яких вона направляється. Вона є важливим елементом оперативного управління функціонування підприємства, своєрідною рекламою його діяльності, оскільки дуже часто є першим джерелом інформації про підприємство.

Власне обліковий процес завершується складанням звітності на підставі узагальнення поточних даних для розрахунку економічних показників, необхідних для подальшої діяльності.

Для кращого поглиблення, розкриємо поняття «фінансова звітність». Отже, фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію

про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [1].

Розуміння змін, які відбулися у фінансовій звітності внаслідок війни, є критичним для власників підприємств, менеджерів, бухгалтерів, аудиторів, а також для органів державної влади та економіки в цілому. Саме тому для більш зрозумілого викладення був проведений аналіз динаміки змін статей першої форми фінансової звітності, на прикладі компанії «Оріфлейм». Деталізовано усі зміни виведено у табличному форматі та відображено у таблиці 2 та таблиці 3.

Таблиця 2

Зміни в активі балансу

Актив балансу	Абсолютні величини		Частка %		Зміна	
	на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду	в абсолютних величинах	в частці
1. Необоротні активи	125 613	116 957	39,57%	53,17%	- 8 656	13,59%
2. Оборотні активи,	191 826	103 030	60,43%	46,83%	- 88 796	-13,59%
у тому числі :	-	-	0,00%	0,00%	-	0,00%
виробничі запаси	438	60	0,14%	0,03%	- 378	-0,11%
Товари	66 623	39 372	20,99%	17,90%	- 27 251	-3,09%
дебіторська заборгованість	7 609	7 954	2,40%	3,62%	345	1,22%
грошові кошти	104 561	48 307	32,94%	21,96%	- 56 254	-10,98%
інші оборотні активи	2 854	2 130	0,90%	0,97%	- 724	0,07%
Витрати майбутніх періодів	656	652	0,21%	0,30%	- 4	0,09%
3. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	-	-	0,00%	0,00%	-	0,00%
Баланс	317 439	219 987	100,00%	100,00%	- 97 452	0,00%

Отже, згідно з наведеними даними, за звітний період відбулися наступні зміни в структурі балансу:

– Оборотні активи:

- Зменшилися на 13,59% , з 125 613 до 116 957;
- Частка в загальних активах знизилася з 53,17% до 39,57%;

• Зменшення оборотних активів відбулося за рахунок зменшення таких їх компонентів:

- Поточні запаси на 3,09%, з 66 623 до 39 372;
- Дебіторська заборгованість на 1,22%, з 7609 до 7954;
- Грошові кошти на 10,98%, з 104 561 до 48 307;
- Необоротні активи:
  - Збільшилися на 0,07%, з 2854 до 2130;
  - Частка в загальних активах зросла з 0,90% до 0,97%.

Загалом, структура балансу підприємства за звітний період змінилася в бік зниження частки оборотних активів і збільшення частки необоротних активів.

Загалом, структура балансу підприємства за звітний період змінилася в бік зниження частки власних коштів і збільшення частки зобов'язань. Можна зазначити, що підприємство знижує свою фінансову стійкість і стає більш залежним від залучених коштів.

Таблиця 3

Зміни в пасиві балансу

Пасив балансу	Абсолютні величини		Частка %		Зміна	
	на початок періоду	на кінець періоду	на початок періоду	на кінець періоду	в абсолютних величинах	в частці
Джерела власних і порівнянних до них засобів	230 843	173 952	72,72%	79,07%	- 56 891	6,35%
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	-	0,00%	0,00%	-	0,00%
Поточні зобов'язання і забезпечення	86 596	46 035	27,28%	20,93%	- 40 561	-6,35%
Доходи майбутніх періодів	-	-	0,00%	0,00%	-	0,00%
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи послуги	60 623	10 598	19,10%	4,82%	- 50 025	-14,28%
Баланс	317 439	219 987	100,00%	100,00%	- 97 452	0,00%

Окрім цього, проведемо невеличке дослідження ліквідності активів (Таблиця 4). Згідно з наданою таблицею, структура активів підприємства зазнала значних змін протягом року. Абсолютно ліквідні активи зменшилися

з 104 561,00 на початок року до 79 976,00 на кінець року. Їхня частка в загальних активах також зменшилася 3,4%.

Таблиця 4

Аналіз ліквідності

Показники	Рік		Частка %		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Відхилення
I. Абсолютно ліквідні активи	104 561,00	79 976,00	32,9%	36,4%	-3,4%
II. Швидколіквідні активи	11 218,00	11 213,00	3,5%	5,1%	-1,6%
II. Активи середньої ліквідності	134 122,00	111 865,00	42,3%	50,9%	-8,6%
III. Малоліквідні активи	89 678,00	38 283,00	28,3%	17,4%	-10,8%
IV. Неліквідні активи	22 140,00	21 350,00	7,0%	9,7%	2,7%
Разом	317 439,00	219 987,00	100,0%	100,0%	0,0%

Це може бути пов'язано з низкою факторів, таких як:

- Використання готівки для фінансування інвестицій або викупу акцій.
- Збільшення дебіторської заборгованості.
- Зменшення короткострокових вкладень.
- Швидколіквідні активи залишилися майже незмінними, злегка зменшившись з 11 218,00 до 11 213,00.

– Активи середньої ліквідності зменшилися на 8,6% з 134 122,00 до 111 865,00. Їхня частка в загальних активах зросла з 42,3% до 50,9%. Це може бути пов'язано зі збільшенням запасів або дебіторської заборгованості.

– Малоліквідні активи зменшилися на 10,8% з 89 678,00 до 38 283,00. Їхня частка в загальних активах зменшилася з 28,3% до 17,4%. Це може бути пов'язано з реалізацією основних засобів або погашенням довгострокової заборгованості.

- Неліквідні активи трохи зросли на 2,7% з 22 140,00 до 21 350,00.

Зазначимо, що розумна стратегія означає не намагатися відновити все зруйноване під час війни, а інвестувати в більш гнучкі та інноваційні виробничі потужності та інфраструктуру.

Висновки. Отже, нестримні зміни внесли неабиякі корективи в фінансову стійкість підприємства та економіки в цілому. Підприємствам довелося адаптуватися до нових економічних умов, щоб зберегти свою фінансову стійкість і продовжувати свою діяльність.

Оскільки, економіка України з 1991 року пройшла довгий шлях, то можна провести паралель між схожими періодами становлення України. Якщо до війни головними проблемами для малого та великого бізнесу були судова система, корупція та отримання доступу до закордонних ринків товарів та капіталу, нині вони стикаються з набагато більш фундаментальними проблемами на кшталт зруйнованої інфраструктури, відсутності попиту та браку доступу до фінансування та страхування.

Відновлення економіки та створення нових можливостей для бізнесу потребуватимуть вирішення як старих, так і нових проблем. Відбудова може й повинна використовуватися для інвестування в стійкі компанії та інфраструктуру. Збільшення експорту, поглиблення ланцюжків доданої вартості в агробізнесі, налагодження виробництва екологічно чистої сталі та сприяння ІТ-стартапам створять можливості для економічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України (ukrstat.gov.ua)
2. Impact of war in Ukraine on annual reports of European listed companies <https://mab-online.nl/article/112912/>
3. Фінансова звітність підприємств: Навчально-методичний посібник / С. В. Приймак, М. Т. Костишина, Д. В. Долбнєва. – Львів: Ліга-Прес, 2016. – 268 с
4. Відновили роботу понад 80% малого та середнього бізнесу, які зупинялися через воєнні дії. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3829720-vidnovili-robotu-ponad-80-malogo-ta-serednogo-biznesu-aki-zupinalisa-cerez-voenni-dii.html>

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
5. Ткаченко С. О. Фінанси підприємств : навчальний посібник / С. О. Ткаченко. – Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2018. – 312 с. 47.
6. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / Ю. М. Тютюнник, Л. О. Дорогань-Писаренко, С. В. Тютюнник. – Полтава: Видавництво ПП «Астроя», 2020. – 434 с.
7. Приходько Н.І. Поняття фінансового стану підприємства: деякі аспекти його визначення / Н. І. Приходько // ФІП ФІП PSE. – 2020. – Т.8. – С. 188–190.
8. Слав 'юк Р.А. Фінанси підприємств: Навч. посібник. - Київ: ЦУЛ, 2010. - 460 с .
9. Денисенко М. П., Гришко А. М. Заходи покращання фінансового стану підприємств у сучасних умовах господарювання. *Економіка та держава*. 2019. № 12. С. 61–65. <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4463&i=10>
10. Рясних Є.Г. Основи фінансового менеджменту / Є.Г. Рясних. – К.: Академвидав, 2020. – 336 с.
11. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз підприємств / М.Я. Коробов. – К. : Знання, 2020. – 378 с.
12. Верланов О.Ю. Методологічні проблеми оцінки фінансового стану підприємств / О.Ю. Верланов // Економічні науки. Наукові праці. – 2019. – К. –Т.38.Вип.25.–С.108-113. <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/economy/2019/38-25-19.pdf>
13. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз. Навчальний посібник / Б.Є. Грабовецький; Вінниц. нац. техн. ун-т. – Вид. 2-ге, доповн. та переробл. – Вінниця: ВНТУ, 2019. – 84с.
14. Облік, аналіз і аудит у системі сучасних бізнес-комунікацій : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра екон. наук., проф. В. С. Рудницького. – Львів: Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – 440 с.

15. Облік та фінансова звітність підприємств під час війни/ (2022) URL:
<https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2022/05/provedennya-testu-naznetsinennya-neoborotnykh-aktyviv.pdf>